

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2006-2007

7 FÉVRIER 2007

**Projet de loi relative
à la transsexualité**

Procédure d'évocation

AMENDEMENTS

N° 18 DU GOUVERNEMENT

Article 1er

Remplacer cet article par la disposition suivante :

« Art. 1er. — La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution. ».

Justification

Le Conseil d'État souligne que le projet apporte des modifications au Code judiciaire, parmi lesquelles certaines portent sur la compétence des juridictions.

N° 19 DU GOUVERNEMENT

Art. 2

Supprimer cet article.

Voir:

Documents du Sénat:

3-1794 - 2006/2007 :

- N° 1: Projet évoqué par le Sénat.
- N° 2: Amendements.
- N° 3: Avis du Conseil d'État.

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 2006-2007

7 FEBRUARI 2007

**Wetsontwerp betreffende
de transseksualiteit**

Evocatieprocedure

AMENDEMENTEN

Nr. 18 VAN DE REGERING

Art. 1

Dit artikel vervangen als volgt :

« Art. 1. — Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet. »

Verantwoording

De Raad van State merkt op dat het ontwerp wijzigingen aanbrengt in het Gerechtelijk Wetboek, waarvan sommige betrekking hebben op de bevoegdheid van de gerechten.

Nr. 19 VAN DE REGERING

Art. 2

Dit artikel doen vervallen.

Zie:

Stukken van de Senaat:

3-1794 - 2006/2007 :

- Nr. 1: Ontwerp geëvoeerd door de Senaat.
- Nr. 2: Amendementen.
- Nr. 3: Advies van de Raad van State.

Justification	Verantwoording
<p>Les adaptations terminologiques demandées par le Conseil d'État conjuguées à sa demande de précision des actes devant faire l'objet de mentions marginales expliquent la nécessité de supprimer l'article 2 du projet de loi.</p> <p>Dans la pratique actuelle en matière d'état civil, un citoyen a la possibilité d'apposer une mention marginale sur certains actes. L'article 2 actuel du projet de loi indique que seuls les extraits de l'acte de naissance doivent mentionner le nouveau sexe et, <i>a contrario</i>, pas les extraits des autres actes de l'état civil. Le présent projet de loi ne souhaite pas modifier les pratiques qui fonctionnent bien.</p> <p>Par la suppression de l'article 2, il reste clair que la situation actuelle est toujours mentionnée sur les extraits à moins que la nécessité d'une autre mention existe.</p> <p>Ainsi, un descendant d'un homme marié ou d'une femme mariée peut, après l'acte faisant mention du nouveau sexe, prouver qu'il est le descendant de la personne qui a adopté un nouvel état et, le cas échéant, une nouvelle identité.</p>	<p>De gevraagde terminologische aanpassingen door de Raad van State, gekoppeld aan haar vraag tot specificatie van te kantmelden akten verklaren de noodzaak tot opheffing van artikel 2 van het wetsontwerp.</p> <p>In de huidige praktijk van de burgerlijke stand beschikt een burger over de mogelijkheid om bepaalde akten te kantmelden. Huidig artikel 2 van het wetsontwerp stelt dat enkel de uittreksels van de akte van geboorte het nieuwe geslacht moeten vermelden, wat <i>a contrario</i> niet zou gelden voor uittreksels van andere akten van de burgerlijke stand. Huidig wetsontwerp wenst geen goed functionerende praktijken te wijzigen.</p> <p>Door de opheffing van artikel 2 blijft het duidelijk dat de actuele toestand altijd op de uittreksels wordt vermeld, tenzij de noodzaak tot een andere vermelding bestaat.</p> <p>Zo kan een afstammeling van een gehuwde man of vrouw na de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht bewijzen dat hij een afstammeling is van de persoon die een nieuwe staat, en desgevallend een nieuwe identiteit, aannam.</p>
N° 20 DU GOUVERNEMENT	Nr. 20 VAN DE REGERING
Art. 3	Art. 3
<p>Remplacer cet article par la disposition suivante :</p> <p>«Art. 3. — Un article 62bis, rédigé comme suit, est inséré dans le Livre premier, Titre II, Chapitre II, du même Code :</p> <p>«Art. 62bis. — § 1er. Tout Belge ou tout étranger inscrit aux registres de la population qui a la conviction intime, «constante» et irréversible d'appartenir au sexe opposé à celui qui est indiqué dans l'acte de naissance et dont le corps a été adapté à ce sexe opposé dans toute la mesure de ce qui est possible et justifié du point de vue médical, peut déclarer cette conviction à l'officier de l'état civil.</p> <p>La déclaration est faite à l'officier de l'état civil de la commune dans laquelle il est inscrit aux registres de la population.</p> <p>Le Belge qui n'est pas inscrit au registre de la population fait la déclaration à l'officier de l'état civil de son lieu de naissance. S'il n'est pas né en Belgique, il fait la déclaration à l'officier de l'état civil de Bruxelles.</p> <p>Lors de la déclaration, le Belge qui n'est pas inscrit aux registres de la population informe l'officier de l'état civil de l'adresse à laquelle un refus d'établir l'acte portant mention du nouveau sexe peut être communiqué.</p> <p>§ 2. Lors de la déclaration, l'intéressé remet à l'officier de l'état civil une déclaration du psychiatre et du chirurgien, en qualité de médecins traitants, attestant :</p>	<p>Dit artikel vervangen als volgt :</p> <p>«Art. 3. — In boek I, titel II, hoofdstuk II, van hetzelfde Wetboek wordt een artikel 62bis ingevoegd, luidende :</p> <p>«Art. 62bis. — § 1. Elke Belg, of elke in de bevolkingsregisters ingeschreven vreemdeling, die de voortdurende en onomkeerbare innerlijke overtuiging heeft tot het andere geslacht te behoren dan datgene dat is vermeld in de akte van de geboorte en die lichamelijk zodanig aan dat andere geslacht is aangepast als uit medisch oogpunt mogelijk en verantwoord is, kan van die overtuiging aangifte doen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand.</p> <p>De aangifte wordt gedaan bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar hij is ingeschreven in de bevolkingsregisters.</p> <p>De Belg die niet is ingeschreven in het bevolkingsregister doet aangifte bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn geboorteplaats. Indien hij niet in België is geboren, doet hij aangifte bij de ambtenaar van de burgerlijke stand te Brussel.</p> <p>Bij de aangifte deelt de Belg die niet is ingeschreven in de bevolkingsregisters aan de ambtenaar van de burgerlijke stand het adres mee waarop een weigering om de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht op te maken, kan worden meegedeeld.</p> <p>§ 2. Bij de aangifte overhandigt de betrokkenen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand een verklaring van de psychiater en de chirurg, in de hoedanigheid van behandelende artsen, waaruit blijkt :</p>

1° que l'intéressé a la conviction intime, constante et irréversible d'appartenir au sexe opposé à celui qui est indiqué dans l'acte de naissance;

2° que l'intéressé a subi une réassignation sexuelle qui le fait correspondre au sexe opposé, auquel il a la conviction d'appartenir, dans toute la mesure de ce qui est possible et justifié du point de vue médical;

3° que l'intéressé n'est plus en mesure de concevoir des enfants conformément à son sexe précédent.

§ 3. Le cas échéant, l'officier de l'état civil peut demander une traduction certifiée conforme de la déclaration des médecins traitants.

§ 4. À la suite de cette déclaration, l'officier de l'état civil établit un acte portant mention du nouveau sexe.

L'acte portant mention du nouveau sexe produit ses effets à compter de son inscription au registre des actes de naissance.

Cette inscription a lieu lorsque l'officier de l'état civil constate qu'aucun recours n'a été introduit contre l'acte portant mention du nouveau sexe et au plus tôt 30 jours après l'expiration du délai de recours.

L'officier de l'état civil qui établit l'acte portant mention du nouveau sexe en informe, dans les trois jours, le procureur du Roi près le tribunal de première instance.

§ 5. L'officier de l'état civil mentionne le nouveau sexe en marge de l'acte de naissance concernant l'intéressé ou notifie l'acte portant mention du nouveau sexe à l'officier de l'état civil compétent.

§ 6. L'officier de l'état civil qui refuse d'établir un acte portant mention du nouveau sexe porte sans délai sa décision motivée à la connaissance de la partie intéressée. Simultanément, une copie de ce document ainsi que de tous les documents utiles est transmise au procureur du Roi de l'arrondissement judiciaire dans lequel le refus a été exprimé.

§ 7. Le refus de l'officier de l'état civil est susceptible de recours.

La procédure de recours a pour effet que, dans l'attente de la décision judiciaire, l'officier de l'état

1° dat de betrokkene de voortdurende en onomkeerbare innerlijke overtuiging heeft tot het andere geslacht te behoren dan datgene dat is vermeld in de akte van geboorte;

2° dat de betrokkene een geslachtsaanpassing heeft ondergaan die hem zodanig in overeenstemming heeft gebracht met dat andere geslacht, waartoe betrokkene overtuigd is te behoren, als dit uit medisch oogpunt mogelijk en verantwoord is;

3° dat de betrokkene niet meer in staat is om overeenkomstig het vroegere geslacht kinderen te verwekken.

§ 3. In voorkomend geval kan de ambtenaar van de burgerlijke stand om een voor eensluidend verklaarde vertaling van de verklaring van de behandelende artsen verzoeken.

§ 4. Na deze aangifte maakt de ambtenaar een akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht op.

De akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht heeft uitwerking vanaf haar inschrijving in het register van de akten van geboorten.

Deze inschrijving gebeurt wanneer de ambtenaar van de burgerlijke stand vaststelt dat geen verhaal tegen de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht werd aangetekend en ten vroegste 30 dagen na het verstrijken van de verhaaltermijn.

De ambtenaar van de burgerlijke stand die de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht opmaakt, is gehouden hiervan binnen drie dagen kennis te geven aan de procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg.

§ 5. De ambtenaar van de burgerlijke stand vermeldt op de kant van de geboorteakte die betrekking heeft op de betrokkene het nieuwe geslacht of geeft kennis van de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand.

§ 6. De ambtenaar van de burgerlijke stand die weigert een akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht op te maken, brengt zijn met redenen omklede beslissing zonder verwijl ter kennis van de belanghebbende partij. Terzelfder tijd wordt een afschrift hiervan, samen met een kopie van alle nuttige documenten, overgemaakt aan de procureur des Konings van het gerechtelijke arrondissement waarin de weigering plaatsvond.

§ 7. Tegen de weigering van de ambtenaar van de burgerlijke stand kan verhaal ingesteld worden.

De verhaalprocedure heeft als gevolg dat de ambtenaar van de burgerlijke stand, in afwachting

civil n'inscrit pas dans les registres l'acte portant mention du nouveau sexe.

§ 8. L'acte portant mention du nouveau sexe ne modifie en rien les liens de filiation existants, ni les droits, pouvoirs et obligations qui en découlent. Toutes les actions concernant ces liens de filiation et les droits, pouvoirs et obligations qui en découlent peuvent encore être intentées après l'établissement de l'acte portant mention du nouveau sexe.

Les dispositions du Chapitre II, Titre VII, Livre Ier du Code civil ne s'appliquent pas à la personne de sexe masculin qui a fait une déclaration conformément à l'article 62bis et pour laquelle un acte portant mention du nouveau sexe a été établi. ».

Justification

La terminologie a été uniformisée à la demande du Conseil d'État. Une distinction est établie entre le nouveau sexe, qui existe après que l'acte portant mention du nouveau sexe produit ses effets, et la réassignation sexuelle, qui est une notion plus large que l'acte ou une opération éventuelle. Cette distinction est nécessaire parce que le projet de loi n'oblige pas un transsexuel opéré à faire établir un acte portant mention du nouveau sexe.

Les §§ 1er et 2 de l'article 62bis du Code civil ont été harmonisés.

Les remarques du Conseil d'État sur les notions de « sexe désiré » et de « sexe auquel l'intéressé a la conviction d'appartenir » sont intégrées dans l'amendement.

Le Conseil d'État demande des précisions concernant les médecins traitants. Dans le cadre d'un changement de sexe, deux médecins entrent en ligne de compte : un psychiatre traitant et un chirurgien traitant. L'intervention d'un psychiatre est demandée par le secteur même (doc. Chambre, 51 0903/006, p. 31). Un chirurgien a deux fonctions. D'une part, il évalue l'opportunité d'une opération et, d'autre part, il est responsable de l'opération.

Dans le cadre d'un changement de prénom, l'intervention d'un chirurgien n'est pas nécessaire. Le règlement relatif au changement de prénom se développe sur la pratique actuelle, la déclaration d'un psychiatre et d'un endocrinologue (traitement hormonal) étant suffisante.

La déclaration d'un chirurgien et d'un psychiatre constitue une garantie de qualité implicite en matière de transsexualité et est nécessaire pour entamer la procédure administrative. Le présent projet de loi ne porte nullement sur le diagnostic et sur les effets de la transsexualité sur le plan médical. Le chirurgien et le psychiatre évaluent en toute liberté « la nécessité de mesures de conversion sexuelle en fonction de leur effet curatif sur un transsexuel ».

L'officier de l'état civil ne contrôle pas les conditions matérielles mais bien les conditions formelles afin de pouvoir établir un acte authentique.

Comme l'état d'une personne est une question d'ordre public, un certain seuil doit être dépassé. L'officier de l'état civil peut refuser d'établir un acte portant mention du nouveau sexe parce qu'il ne

van de rechterlijke uitspraak, de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht niet inschrijft in de registers.

§ 8. De akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht laat de bestaande afstamming en de daaruit voortvloeiende rechten, bevoegdheden en verplichtingen onverlet. Alle vorderingen met betrekking tot deze afstamming en de daaruit voortvloeiende rechten, bevoegdheden en verplichtingen kunnen nog worden ingesteld na de opmaak van de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht. »

De bepalingen van hoofdstuk II, Titel VII, Boek I van het Burgerlijk Wetboek zijn niet van toepassing op de persoon van het mannelijke geslacht die aangifte deed volgens art. 62bis en waarvoor een akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht is opgesteld. ».

Verantwoording

De terminologie werd eenvormig gemaakt op vraag van de Raad van State. Een onderscheid wordt gemaakt tussen het nieuwe geslacht, dat bestaat nadat de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht uitwerking heeft, en de geslachtsaanpassing, die een ruimer is dan de akte of een eventuele operatie. Dat onderscheid is nodig omdat het wetsontwerp een geopereerde transseksueel niet verplicht een akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht te laten opstellen.

De paragrafen § 1 en § 2 van art. 62bis B.W. werden op elkaar afgestemd.

De opmerkingen van de Raad van State over de begrippen « verlangde geslacht » en het « geslacht waartoe de betrokkenen overtuigd is te behoren » worden in het amendement geïntegreerd.

De Raad van State vraagt om een verduidelijking van de behandelende artsen. In het kader van de aanname van een nieuw geslacht zijn twee artsen van belang, enerzijds een behandelend psychiater en anderzijds een behandelende chirurg. Een psychiatrische interventie wordt door de sector zelf gevraagd (Kamer, Wetsvoorstel betreffende de transseksualiteit, 51 0903/006, blz. 31). Een chirurg heeft twee functies. Enerzijds beoordeelt hij de mogelijkheid van een operatie en anderzijds is hij verantwoordelijk voor een operatie.

In het kader van een voornaamsverandering is de tussenkomst van een chirurg niet noodzakelijk. De regeling tot wijziging van een voornaam bouwt voort op de huidige praktijk, waarbij de verklaring van een psychiater en een endocrinoloog (hormonale behandeling) volstaat.

Een verklaring door een chirurg en een psychiater is een impliciete kwaliteitsgarantie inzake transseksualiteit en noodzakelijk om de administratieve procedure aan te vatten. Het huidig wetsontwerp komt geenszins tussen in de diagnose en medische gevolgen van transseksualiteit. De chirurg en de psychiater beoordelen in alle vrijheid « la nécessité de mesures de conversion sexuelle en fonction de leur effet curatif sur un transsexuel ».

De ambtenaar van de burgerlijke stand controleert niet de materiële voorwaarden, maar wel de formele voorwaarden opdat hij een authentieke akte zou kunnen opstellen.

Aangezien de staat van een persoon van openbare orde is, moet een bepaalde drempel worden overschreden. De ambtenaar van de burgerlijke stand kan weigeren om een akte houdende vermelding

peut pas faire de constatation de manière authentique. Ce refus peut faire l'objet d'un recours en vue de préserver le droit fondamental qui serait compromis. Ce droit fondamental est également protégé par la procédure de recours étant donné que la décision finale du juge indiquera ce qu'il y a lieu de faire avec l'acte portant mention du nouveau sexe.

L'éventuelle extension sur le plan pénal est une garantie de qualité supplémentaire.

Les dispositions des §§ 1er et 2 de l'article 62bis ont été harmonisées. L'utilisation de l'expression réassignation sexuelle montre clairement que l'opération n'est pas le critère déterminant.

Il serait contraire à tous les principes des règles actuelles en matière de filiation qu'un enfant d'un transsexuel puisse avoir deux pères ou deux mères par les liens de la filiation alors que c'est exclu pour les couples homosexuels.

À la demande du Conseil d'État, il est précisé qu'une mention doit être apposée en marge de l'acte de naissance. Si la personne intéressée souhaite que des mentions soient également apposées en marge d'autres actes, elle peut en faire la demande à l'officier de l'état civil (SENAEVE, Compendium van het Personen- en Familierecht, p. 92).

Afin d'éviter l'insécurité juridique et la perturbation des liens qui en ont résulté sur le plan du droit des personnes et de la famille, l'acte ne produit d'effets qu'à partir de son inscription dans le registre des naissances.

Le Conseil d'État a remarqué qu'il s'agit d'une procédure de recours pour laquelle différents articles du projet de loi sont adaptés.

Un alinéa 2 au § 8 est inséré pour protéger le mariage, la filiation et l'ordre dans la société.

N° 21 DU GOUVERNEMENT

(Sous-amendement à l'amendement n° 20)

Art. 3

Dans l'article 62bis, § 1er, proposé, insérer l'alinéa suivant entre les alinéas 1er et 2 :

« Le mineur transsexuel non émancipé qui fait une déclaration de sa conviction est assisté de sa mère, de son père ou de son représentant légal. »

Justification

Cet amendement prévoit l'assistance du mineur lors de la déclaration, dans le cadre du changement d'état d'un mineur transsexuel non émancipé.

van het nieuwe geslacht op te stellen omdat hij niet op een authentieke manier een vaststelling kan doen. Tegen deze weigering bestaat een verhaalmogelijkheid ter bescherming van het grondrecht dat in het geding zou zijn. Dat grondrecht wordt ook beschermd bij de verhaalprocedure, doordat de uiteindelijke beslissing van de rechter zal aanduiden wat met de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht dient te gebeuren.

De eventuele strafrechtelijke uitbreiding is een bijkomende kwaliteitsgarantie.

De bepalingen van art. 62bis, § 1 en art. 62bis, § 2 werden op elkaar afgestemd. Het gebruik van de term geslachtsaanpassing maakt duidelijk dat de operatie niet het determinerend criterium is.

Het gaat in tegen alle principes van de huidige afstammingsregels dat een kind van een transseksueel via afstamming twee vaders of twee moeders zou kunnen krijgen, terwijl dat voor homoseksuele koppels uitgesloten is.

Op vraag van de Raad van State wordt verduidelijkt dat de bestaande geboorteakte moet gekantmeld worden. Indien de betrokken persoon nog andere akten wilt kantmelden, is hij vrij de ABS daarom te verzoeken (SENAEVE, Compendium van het Personen- en Familierecht, p. 92).

Om rechtsonzekerheid en de verstoring van de persoons- en familierechtelijke verhoudingen die zijn ontstaan, te voorkomen heeft de akte slechts uitwerking vanaf haar inschrijving in het geboorteregister.

De Raad van State merkte op dat het een verhaalprocedure betreft, waardoor verschillende artikelen van het wetsontwerp worden aangepast.

De toevoeging van een tweede lid van § 8 gebeurt ter bescherming van het huwelijk, de afstamming en de orde in de samenleving.

Nr. 21 VAN DE REGERING

(Subamendement op amendement nr. 20)

Art. 3

In het voorgestelde artikel 62bis tussen het eerste en het tweede lid het volgende lid invoegen, luidend :

« De niet-ontvoogde minderjarige transseksueel die aangifte doet van zijn overtuiging wordt bijgestaan door zijn moeder, zijn vader of zijn wettelijke vertegenwoordiger. »

Verantwoording

Dit amendement voorziet in de bijstand van de minderjarige bij de aangifte wegens de wijziging van de staat van een minderjarige niet-ontvoogde transseksueel.

N° 22 DU GOUVERNEMENT

Art. 5

Remplacer cet article par la disposition suivante :

« Art. 5. — L'article 628 du Code judiciaire, modifié par les lois des 12 mai et 30 juin 1971, 20 juin 1975, 14 juillet 1976, 22 décembre 1977, 24 juillet 1978, 7 novembre 1988, 6 et 12 juillet 1989, 12 et 13 juin 1991, 5 juillet 1998, 1er mars 2000, 13, 17 et 24 mars et 3 mai 2003 et par la loi du ... modifiant certaines dispositions du Code judiciaire relatives à l'absence et à la déclaration judiciaire de décès, est complété comme suit :

« 24° le juge de l'endroit où la personne visée à l'article 62bis du Code civil a fait la déclaration en vue de faire rédiger un acte portant mention du nouveau sexe. »

Justification

Cet amendement attire l'attention sur la proposition de loi relative à l'absence et à la déclaration judiciaire de décès, que peut modifier l'énumération figurant à l'article 628 du Code judiciaire.

N° 23 DU GOUVERNEMENT

Art. 6

Dans le texte néerlandais du 12° proposé, remplacer le mot « beroepen » par le mot « verhalen ».

Justification

Le Conseil d'État fait observer que le terme « *verhaal* » est d'application vu qu'aucun « *(hoger) beroep* » n'est formé contre une décision judiciaire.

N° 24 DU GOUVERNEMENT

Art. 7

Dans le texte néerlandais du chapitre XXV proposé, remplacer le mot « beroepen » de l'intitulé par le mot « verhalen ».

Justification

Le Conseil d'État fait observer que le terme « *verhaal* » est d'application vu qu'aucun « *(hoger) beroep* » n'est formé contre une décision judiciaire.

Nr. 22 VAN DE REGERING

Art. 5

Dit artikel vervangen als volgt :

« Art. 5. — Artikel 628 van het Gerechtelijk Wetboek, gewijzigd bij de wetten van 12 mei en 30 juni 1971, 20 juni 1975, 14 juli 1976, 22 december 1977, 24 juli 1978, 7 november 1988, 6 en 12 juli 1989, 12 en 13 juni 1991, 5 juli 1998, 1 maart 2000, 13, 17 en 24 maart en 3 mei 2003 en bij de wet van ... tot wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de afwezigheid en de gerechtelijke verklaring van overlijden, wordt aangevuld als volgt :

« 24° de rechter van de plaats waar de in artikel 62bis van het Burgerlijk Wetboek bedoelde persoon aangifte heeft gedaan teneinde een akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht te laten opmaken. »

Verantwoording

Dit amendement vestigt de aandacht op het wetsvoorstel betreffende de afwezigheid en de gerechtelijke verklaring van overlijden, dat ervoor kan zorgen dat de rangorde van artikel 628 van het Gerechtelijk Wetboek wijzigt.

Nr. 23 VAN DE REGERING

Art. 6

In het voorgestelde 12° het woord « beroepen » vervangen door het woord « verhalen ».

Verantwoording

De Raad van State merkt op dat de term « *verhaal* » toepasselijk is, omdat geen (hoger) beroep tegen een rechterlijke beslissing wordt aangetekend.

Nr. 24 VAN DE REGERING

Art. 7

In het opschrift van het voorgestelde hoofdstuk XXV het woord « beroepen » vervangen door het woord « verhalen ».

Verantwoording

De Raad van State merkt op dat de term « *verhaal* » toepasselijk is, omdat geen (hoger) beroep tegen een rechterlijke beslissing wordt aangetekend.

N° 25 DU GOUVERNEMENT

Art. 8

Remplacer cet article par la disposition suivante :

«Art. 8. — Un article 1385duodecies, rédigé comme suit, est inséré dans le même chapitre :

«Art. 1385duodecies. — § 1er. Toute personne qui a un intérêt et le procureur du Roi peuvent introduire, par une requête adressée au tribunal de première instance, un recours contre la décision de l'officier de l'état civil prise conformément à l'article 62bis du Code civil.

Le recours doit être introduit dans les soixante jours à compter du jour de l'établissement de l'acte portant mention du nouveau sexe ou du jour de la notification par l'officier de l'état civil du refus d'établir cet acte.

Le greffier informe sans délai l'officier de l'état civil de la procédure de recours.

§ 2. La requête est signée par le requérant ou son avocat. ».

Justification

Le Conseil d'État fait observer que le terme « verhaal » est d'application vu qu'aucun « (hoger) beroep » n'est formé contre une décision judiciaire.

L'officier de l'état civil doit être informé d'une procédure de recours en vue de l'application de l'article 62bis, § 4, du Code civil.

L'officier de l'état civil n'a qu'exceptionnellement recours à l'exploit d'huissier au sens de l'article 32, 1°, du Code judiciaire. Il est préférable qu'une procédure administrative pour l'officier de l'état civil vienne se greffer sur les coutumes actuelles en matière d'état civil.

N° 26 DU GOUVERNEMENT

Art. 10

Remplacer cet article par la disposition suivante :

«Art. 10. — Art. 108. — Un article 1385quaterdecies, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

«Art. 1385quaterdecies. — § 1er. Tout exploit de signification d'un jugement ou arrêt relatif à un changement de sexe d'une personne est immédiatement communiqué, en copie, au greffier.

Nr. 25 VAN DE REGERING

Art. 8

Dit artikel vervangen als volgt :

«Art. 8. — In hetzelfde hoofdstuk wordt een artikel 1385duodecies ingevoegd, luidende :

«Art. 1385duodecies. — § 1. Elk belanghebbende en de procureur des Konings kunnen, bij een aan de rechtbank van eerste aanleg gericht verzoekschrift, een verhaal instellen tegen de met toepassing van artikel 62bis van het Burgerlijk Wetboek genomen beslissing van de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Het verhaal wordt ingesteld binnen zestig dagen te rekenen van de dag waarop de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht werd opgemaakt of de dag van de kennisgeving door de ambtenaar van de burgerlijke stand van de weigering tot opmaak van deze akte.

De griffier brengt de ambtenaar van de burgerlijke stand onverwijld in kennis van een verhaalprocedure.

§ 2. Het verzoekschrift wordt ondertekend door de verzoeker of zijn advocaat. ».

Verantwoording

De Raad van State merkt op dat de term « verhaal » toepasselijk is, omdat geen (hoger) beroep tegen een rechterlijke beslissing wordt aangetekend.

De ambtenaar van de burgerlijke stand moet op de hoogte zijn van een verhaalprocedure met het oog op de toepassing van art. 62bis, § 4 B.W.

De ambtenaar van de burgerlijke stand gebruikt slechts uitzonderlijk het deurwaardersexploit, in de zin van art. 32, 1° Gerechtelijk Wetboek. Een administratieve procedure voor de ambtenaar van de burgerlijke stand ent zich best op de huidige geplogenheiten van de burgerlijke stand.

Nr. 26 VAN DE REGERING

Art. 10

Dit artikel vervangen als volgt :

«Art. 10. — Art. 108. — In hetzelfde wetboek wordt een artikel 1385quaterdecies ingevoegd, luidende :

«Art. 1385quaterdecies. — § 1. Elk exploit van betrekking van een vonnis of arrest betreffende de wijziging van het geslacht van een persoon, wordt onmiddellijk in afschrift medegedeeld aan de griffier.

§ 2. Dans le mois de l'expiration du délai d'appel ou de pourvoi en cassation ou, le cas échéant, après le prononcé de l'arrêt rejetant le pourvoi, le greffier envoie par pli judiciaire un extrait reprenant le dispositif du jugement ou de l'arrêt, à l'officier de l'état civil du lieu de la déclaration.

Le greffier en avertit les parties.

§ 3. Si le dispositif du jugement ou de l'arrêt constate le nouveau sexe, l'officier de l'état civil inscrit sans délai l'acte existant portant mention du nouveau sexe et transcrit le dispositif du jugement ou de l'arrêt sur ses registres. Il est fait mention du dispositif en marge de l'acte portant mention du nouveau sexe.

Si aucun acte portant mention du nouveau sexe n'a encore été établi, l'officier de l'état civil transcrit le dispositif du jugement ou de l'arrêt sur ses registres.

§ 4. Après la transcription, l'officier de l'état civil en informe sans délai le procureur du Roi près le tribunal qui s'est prononcé sur la demande.

§ 5. Le jugement ou arrêt relatif à un changement de sexe d'une personne produit ses effets à partir du jour de la transcription.

§ 6. L'officier de l'état civil mentionne le nouveau sexe en marge de l'acte de naissance concernant l'intéressé ou notifie le nouveau sexe à l'officier de l'état civil compétent soit par le biais de l'acte portant mention du nouveau sexe soit par le biais de l'acte de transcription constatant le nouveau sexe. »

Justification

Le Conseil d'État fait observer que le terme « *verhaal* » est d'application vu qu'il ne s'agit pas d'une décision judiciaire susceptible de faire l'objet d'un appel.

L'officier de l'état civil est toujours informé du résultat de la procédure de recours.

L'officier de l'état civil ne procède pas toujours à la transcription du dispositif. Par exemple, la décision rejetant la demande contre une décision de refus de l'officier de l'état civil d'établir un acte portant mention du nouveau sexe n'est pas transcrise sur les registres mais il est indiqué d'informer l'officier de l'état civil du résultat de la procédure de recours.

Lors d'une procédure de recours, le nouveau sexe d'une personne prend effet au moment de la transcription.

§ 2. Na het verstrijken van de termijn van hoger beroep of van de voorziening in cassatie of, in voorkomend geval, na de uitspraak van het arrest waarbij de voorziening wordt afgewezen, stuurt de griffier binnen een maand, bij gerechtsbrief, een uittreksel bevattende het beschikkende gedeelte van het vonnis of arrest aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats van aangifte.

De griffier brengt de partijen hiervan in kennis.

§ 3. Indien het beschikkende gedeelte van het vonnis of arrest het nieuwe geslacht vaststelt, schrijft de ambtenaar van de burgerlijke stand onverwijd de bestaande akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht in en schrijft hij het beschikkende gedeelte van het vonnis of het arrest over in zijn registers. Van het beschikkende gedeelte wordt melding gemaakt op de kant van de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht.

Indien nog geen akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht werd opgesteld schrijft de ambtenaar van de burgerlijke stand het beschikkende gedeelte van het vonnis of arrest over in zijn registers.

§ 4. Na de overschrijving geeft de ambtenaar van de burgerlijke stand onverwijd daarvan kennis aan de procureur des Konings bij de rechtbank die op de vordering heeft beslist.

§ 5. Het vonnis of arrest betreffende de wijziging van het geslacht van een persoon heeft zijn gevolgen vanaf de dag van de overschrijving.

§ 6. De ambtenaar van de burgerlijke stand vermeldt op de kant van de geboorteakte die betrekking heeft op de betrokkenen het nieuwe geslacht of geeft kennis van het nieuwe geslacht aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand via de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht of via de akte van overschrijving houdende het nieuwe geslacht. »

Verantwoording

De Raad van State merkt op dat de term « *verhaal* » toepasselijk is, omdat geen (hoger) beroep tegen een rechterlijke beslissing wordt aangetekend.

De ambtenaar van de burgerlijke stand wordt altijd ingelicht over het resultaat van de verhaalprocedure.

De ambtenaar van de burgerlijke stand gaat niet altijd over tot een overschrijving van het beschikkende gedeelte. Bijvoorbeeld moet een afwijzing van de vordering tegen de weigering van de ambtenaar van de burgerlijke stand om een akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht op te stellen niet overgeschreven worden in de registers van de burgerlijke stand, maar is het toch aangewezen de ambtenaar van de burgerlijke stand te informeren over het resultaat van de verhaalprocedure.

Bij een verhaalprocedure heeft het nieuwe geslacht van een persoon uitwerking vanaf het moment van de overschrijving.

N° 27 DU GOUVERNEMENT

Art. 11

Remplacer cet article comme suit :

« Art. 11. — À l'article 249 du Code des droits d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe, modifié par la loi du 5 juillet 1998 et par la loi du 7 décembre 2006, sont apportées les modifications suivantes :

1) au § 1er, l'alinéa suivant est inséré entre les alinéas 1er et 2 :

« Le droit est fixé à 49 euros pour les autorisations de changement de prénoms accordées aux personnes visées à l'article 2, alinéa 3, de la loi du 15 mai 1987 relative aux noms et prénoms. »;

2) le mot « ou » est supprimé au § 1er, alinéa 2, 2°;

3) le § 1er, alinéa 2, 3°, est complété par le mot « ou ». »

Justification

Le présent amendement remplace l'article 11 du projet.

Le champ d'application de cette disposition est modifié afin qu'il corresponde à celui de l'article 2, alinéa 3, de la loi du 15 mai 1987 relative aux noms et prénoms, qui vise les personnes bénéficiant du changement de prénom pour cause de transsexualisme (*cf.* art. 12 du projet).

Pour le surplus, l'amendement prévoit de simples adaptations légistiques.

N° 28 DU GOUVERNEMENT

Art. 12

À l'article 2, 2° proposé, remplacer les mots « sexe désiré » par les mots « sexe auquel l'intéressé a la conviction d'appartenir ».

Justification

Le présent amendement prévoit l'adaptation terminologique voulue par le Conseil d'État.

N° 29 DU GOUVERNEMENT

Art. 13

Compléter l'alinéa proposé par les mots « , sauf si les prénoms sollicités sont de nature à prêter à

Nr. 27 VAN DE REGERING

Art. 11

Dit artikel vervangen als volgt :

« Art. 11. — In artikel 249 van het Wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten, gewijzigd bij de wet van 5 juli 1998 en bij de wet van 7 december 2006, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1) in § 1 wordt tussen het eerste en het tweede lid het volgende lid ingevoegd :

« Het recht wordt bepaald op 49 euro voor de vergunningen tot verandering van voornaam verleend aan de personen bedoeld in artikel 2, derde lid, van de wet van 15 mei 1987 betreffende de namen en voornamen. ».

2) in § 1, tweede lid, 2°, wordt het woord « of » geschrapt;

3) § 1, tweede lid, 3°, wordt aangevuld met het woord « of ». »

Verantwoording

Dit amendement vervangt artikel 11 van het ontwerp.

Het toepassingsgebied van deze bepaling wordt gewijzigd opdat het zij overeenstemmen met dat van artikel 2, derde lid, van de wet van 15 mei 1987 betreffende de namen en voornamen dat personen beoogt die een verandering van voornaam genieten op grond van transseksualiteit (zie artikel 12 van het ontwerp).

Voor het overige voorziet het amendement in eenvoudige aanpassingen van wetgevingstechnische aard.

Nr. 28 VAN DE REGERING

Art. 12

In het voorgestelde artikel 2, 2°, de woorden « verlangde geslacht » vervangen door de woorden « geslacht waartoe de betrokken overtuigd is te behoren ».

Verantwoording

Dit amendement voorziet de terminologische aanpassing voorgesteld door de Raad van State.

Nr. 29 VAN DE REGERING

Art. 13

In het voorgestelde lid, de woorden « tenzij de gevraagde voornamen van die aard zijn dat zij

confusion ou peuvent nuire au requérant ou à des tiers» après les mots «à l'article 2, alinéa 2».

Justification

Le présent amendement prévoit la possibilité pour le ministre de la Justice de refuser le changement de prénom dans certains cas.

Dans son avis donné le 28 novembre 2006, le Conseil d'État relève en effet que le ministre de la Justice devrait pouvoir refuser le changement de prénom lorsque le prénom «prête à confusion» et pourrait «nuire au requérant ou à des tiers». Selon le Conseil d'État, «il paraît contraire au principe de non-discrimination de ne pas le prévoir.»

aanleiding geven tot verwarring of de verzoeker of derden zouden kunnen schaden» invoegen na de woorden «de in artikel 2, tweede lid, bedoelde personen».

Verantwoording

Dit amendement beoogt erin te voorzien dat de minister van Justitie de voornaamswijziging in bepaalde gevallen kan weigeren.

De Raad van State stelt in het op 28 november 2006 verleende advies inderdaad dat de minister van Justitie de voornaamswijziging zou moeten kunnen weigeren wanneer de voornaam «aanleiding geeft tot verwarring en de verzoeker of derden zou kunnen schaden». Volgens de Raad van State lijkt het strijdig met het discriminatieverbod dit niet te voorzien.

N° 30 DU GOUVERNEMENT

Art. 14

Dans l'intitulé proposé, remplacer les mots «identité sexuelle» par les mots «réassignation sexuelle».

Justification

Cet amendement uniformise la terminologie à la demande du Conseil d'État.

Nr. 30 VAN DE REGERING

Art. 14

In het voorgestelde opschrift de woorden «Seksuele identiteit» vervangen door het woord «Geslachtsaanpassing».

Verantwoording

Dit amendement maakt de terminologie eenvormig op vraag van de Raad van State.

N° 31 DU GOUVERNEMENT

Art. 15

Remplacer cet article par la disposition suivante :

«Art. 15. — Un article 35bis, rédigé comme suit, est inséré dans la même section :

«Art. 35bis. — Compétence internationale en matière de réassignation sexuelle.

Une déclaration de réassignation sexuelle peut être établie en Belgique si le déclarant est belge ou est inscrit à titre principal en Belgique dans les registres de la population ou les registres des étrangers.».

Justification

Cet amendement uniformise la terminologie à la demande du Conseil d'État.

Nr. 31 VAN DE REGERING

Art. 15

Dit artikel vervangen als volgt :

«Art. 15. — In dezelfde afdeling wordt een artikel 35ter ingevoegd, luidende :

«Art. 35bis. — Internationale bevoegdheid inzake geslachtsaanpassing.

Een aangifte van geslachtsaanpassing kan gedaan worden in België als de aangever Belg is of als hij volgens de bevolkingsregisters of de vreemdelingenregisters zijn hoofdverblijf in België heeft.».

Verantwoording

Dit amendement maakt de terminologie eenvormig op vraag van de Raad van State.

N° 32 DU GOUVERNEMENT

Art. 16

Remplacer cet article par la disposition suivante :

« Art. 16. — Un article 35ter, rédigé comme suit, est inséré dans la même section :

« Art. 35ter. — Droit applicable en matière de réassignation sexuelle

La réassignation sexuelle est régie par le droit visé à l'article 34, § 1er, alinéa 1er.

Les dispositions du droit applicable en vertu de l'alinéa 1er qui interdisent la réassignation sexuelle ne sont pas appliquées. »

Justification

Cet amendement uniformise la terminologie à la demande du Conseil d'État.

L'article veille à ce que les dispositions relatives à la réassignation sexuelle ne soient pas appliquées si la législation de l'intéressé l'interdit. À ce moment, la procédure belge est d'application.

Le droit visé à l'article 34, § 1er, alinéa 1er, est également d'application en l'absence de disposition spécifique.

N° 33 DU GOUVERNEMENT

Art. 18

Insérer un article 18 (nouveau), rédigé comme suit :

« Art. 18. — La présente loi entre en vigueur le premier jour du deuxième mois qui suit celui au cours duquel elle aura été publiée au Moniteur belge. »

Justification

Le présent amendement prévoit le temps nécessaire aux officiers de l'état civil afin d'adapter leurs registres.

Nr. 32 VAN DE REGERING

Art. 16

Dit artikel vervangen als volgt :

« Art. 16. — In dezelfde afdeling wordt een artikel 35ter ingevoegd, luidende :

Art. 35ter. — Recht toepasselijk inzake geslachtsaanpassing.

De geslachtsaanpassing wordt beheerst door het recht bedoeld in artikel 34, § 1, alinea 1.

Bepalingen van het krachtens het eerste lid toepasselijk recht die de geslachtsaanpassing verbieden worden niet toegepast. »

Verantwoording

Dit amendement maakt de terminologie eenvormig op vraag van de Raad van State.

Het artikel zorgt ervoor dat de bepalingen omtrent de geslachtsaanpassing niet worden toegepast als de wetgeving van de betrokken dat verbiedt. Op dat moment geldt de Belgische procedure.

Het recht bedoeld in artikel 34, § 1, alinea 1 is ook van toepassing wanneer geen specifieke regeling is voorzien.

Nr. 33 VAN DE REGERING

Art. 18

Een artikel 18 (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 18. — Deze wet treedt in werking op de eerste dag van de tweede maand na die waarin zij is bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad. »

Verantwoording

Dit amendement voorziet in de benodigde tijd voor de ambtenaren van de burgerlijke stand om hun registers aan te passen.

La ministre de la Justice,

De minister van Justitie,

Laurette ONKELINX.